

Αξιολόγηση Εφαρμογής & Επιπτώσεων

**Αξιολόγηση ολοκληρωμένων χωρικών παρεμβάσεων
του ΕΠ «Πελοπόννησος»**

Ηλεκτρονικός σύνδεσμος στο πλήρες κείμενο της αξιολόγησης: <https://www.eydpelop.gr/2014-2020/e-p-peloponnisos-2014-2020/plesio-diachirisis/axiologisi-programmaton/>

Στοιχεία επικοινωνίας για πληροφορίες σχετικά με την αξιολόγηση: +30 2713 601 349,
ktourlouki@mou.gr

[Μάιος, 2023]

1. Σύνοψη

Το σύνολο της έκτασης της Περιφέρειας Πελοποννήσου, με εξαίρεση την έκταση των τριών Δημοτικών Κοινοτήτων Τριπόλεως, Κορίνθου και Σπαρτιατών, εμπίπτει σε περιοχές στις οποίες εφαρμόζονται Στρατηγικές Χωρικής Ανάπτυξης, είτε στο πλαίσιο του ΕΠ «Πελοπόννησος», είτε στο πλαίσιο των Τομεακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων ΠΑΑ και ΕΠΑλθ της περιόδου 2014-2020.

Ωστόσο, με δεδομένη την διαφορετική φύση και στόχευση της κάθε διακριτής Χωρικής Στρατηγικής, καθώς επίσης και λαμβάνοντας υπ' όψη τις ιδιαιτερότητες κατά τον σχεδιασμό και την υλοποίηση του κάθε «εργαλείου» Χωρικής Ανάπτυξης, αυτές οι Στρατηγικές δεν λειτουργούν επικαλυπτικά, αλλά συμπληρωματικά, κυρίως ως προς τα ποιοτικά χαρακτηριστικά τους.

Με αυτά τα δεδομένα, **στόχος** της αξιολόγησης ήταν να εκτιμηθεί ο βαθμός επίτευξης των στόχων της ολοκληρωμένης χωρικής στρατηγικής του ΠΕΠ, μέσω του πλαισίου ανάπτυξης των παρεμβάσεων ΒΑΑ, ΤΑΠΤοΚ και ΟΧΕ εκτός ΒΑΑ.

Το **αντικείμενο** της αξιολόγησης των Ολοκληρωμένων Χωρικών Παρεμβάσεων (ΟΧΠ) του ΕΠ «Πελοπόννησος», περιλαμβάνει, αφ' ενός την αξιολόγηση της Στρατηγικής του ΠΕΠ Πελοποννήσου γι' αυτές τις παρεμβάσεις, αφ' ετέρου την αξιολόγηση των επιμέρους εγκεκριμένων Ολοκληρωμένων Στρατηγικών Χωρικής Ανάπτυξης ως προς τον ολοκληρωμένο χαρακτήρα τους, την επικαιρότητα της λογικής της παρέμβασής τους, τη διαδικασία διαβούλευσης στον σχεδιασμό και στην υλοποίησή τους, στα Συστήματα Διακυβέρνησής τους, καθώς επίσης και την αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα των παρεμβάσεων. Επίσης, περιλαμβάνονται αντίστοιχες προτάσεις και προσαρμογές για τις Ολοκληρωμένες Χωρικές Παρεμβάσεις (ΟΧΠ) στην Περιφέρεια.

Επίσης, αξιολογήθηκαν οι διαδικασίες προετοιμασίας και σχεδιασμού, οι τρόποι και οι προϋποθέσεις επιλογής των περιοχών ΒΑΑ, ΤΑΠΤοΚ και ΟΧΕ και υλοποίησης των παρεμβάσεων, καθώς και η προστιθέμενη αξία των παρεμβάσεων που υλοποιήθηκαν βάσει μίας στρατηγικής Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης, σε σχέση με μεμονωμένες αντίστοιχες παρεμβάσεις. Παράλληλα αξιολογήθηκε η συνάφεια των Στρατηγικών Χωρικής Ανάπτυξης με τους στόχους του Προγράμματος, καθώς και οι παράγοντες στους οποίους οφείλεται η θετική ή αρνητική πρόοδος της υλοποίησης, προκειμένου να ληφθούν έγκαιρα τα κατάλληλα μέτρα για την αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα των συγκεκριμένων παρεμβάσεων.

Ως προς τη **μέθοδο** αξιολόγησης πραγματοποιήθηκε ανάλυση στοιχείων δεικτών εκρών και αποτελέσματος συστήματος παρακολούθησης και έρευνες πεδίου.

2. Πλαίσιο και Σχεδιασμός Αξιολόγησης

2.1 Περιγραφή

Η αξιολόγηση αποσκοπούσε στην αποτίμηση της πορείας εφαρμογής των ολοκληρωμένων Στρατηγικών Χωρικής Ανάπτυξης (ΟΧΕ/BAA, ΟΧΕ εκτός BAA & ΤΑΠΤοΚ) στο πλαίσιο του ΕΠ "Πελοπόννησος" 2014-2020, μέχρι και τον Νοέμβριο 2020, προκειμένου να εκτιμηθεί ο βαθμός επίτευξης και οι προοπτικές επιτευξιμότητας των στόχων της Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης του ΕΠ.

Στο πλαίσιο αυτής της αξιολόγησης εξετάσθηκαν οι διαδικασίες σχεδιασμού και έγκρισης των στρατηγικών, όσον αφορά στη συμμετοχή των τοπικών φορέων κάθε περιοχής της αντίστοιχης στρατηγικής, η συμβολή τους στους στόχους του ΠΕΠ, οι διαδικασίες ενεργοποίησης της εφαρμογής τους, σε σχέση με το χρόνο έγκρισής τους, καθώς και το επίπεδο και η πορεία υλοποίησης των έργων/πράξεων κάθε στρατηγικής. Παράλληλα διερευνήθηκαν οι παράγοντες που συνέβαλαν στις εμφανιζόμενες καθυστερήσεις εφαρμογής αυτών των στρατηγικών, έτσι ώστε να ληφθούν οι αναγκαίες αποφάσεις και να πραγματοποιηθούν οι κατάλληλες ενέργειες για την αποτελεσματική εφαρμογή και ολοκλήρωσή τους και για την εξασφάλιση της επιζητούμενης προστιθέμενης αξίας αυτών των στρατηγικών.

2.2 Κριτήρια Αξιολόγησης

- Αποτελεσματικότητα
- Αποδοτικότητα
- Συνάφεια
- Προστιθέμενη Αξία

2.3 Ερωτήματα Αξιολόγησης

Τα βασικά ερωτήματα που αφορούν στην συνολική ολοκληρωμένη χωρική στρατηγική του Προγράμματος ήταν τα εξής:

- Πώς αξιολογούνται οι διαδικασίες εφαρμογής BAA, ΤΑΠΤοΚ και ΟΧΕ, από την επιλογή των περιοχών μέχρι και την υλοποίηση των δράσεων;
- Σε ποιο βαθμό επιτυγχάνονται οι στόχοι της χωρικής στρατηγικής, όπως περιγράφονται στο ΕΠ;
- Ποια είναι η προστιθέμενη αξία της επιλογής χρήσης των εργαλείων Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης, για τις συγκεκριμένες περιοχές σε σχέση

με την υλοποίηση ανάλογων δράσεων εκτός προγραμμάτων Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης ;

Τα ερωτήματα που αφορούσαν στις επιμέρους στρατηγικές Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης:

- Πώς διασφαλίστηκε η ενεργή συμμετοχή των εμπλεκόμενων μερών στην κατάρτιση της ολοκληρωμένης χωρικής στρατηγικής;
- Ποιος ο τρόπος εφαρμογής της ΒΑΑ της ΤΑΠΤοΚ και των ΟΧΕ, ιδιαίτερα σε σχέση με το Σύστημα Διακυβέρνησης και Διαχείρισης, ήταν επαρκής; Ομοίως για το φορέα ή φορείς στρατηγικής.
- Σε ποιο βαθμό επιτυγχάνονται οι στόχοι του Προγράμματος μέσω της υλοποίησης των Στρατηγικών Χωρικής Ανάπτυξης;
- Πώς συμβάλουν οι δείκτες των Σχεδίων Δράσης για κάθε εργαλείο Χωρικής Ανάπτυξης (ΟΧΕ/ΒΑΑ, ΟΧΕ εκτός ΒΑΑ και ΤΑΠΤοΚ) στους δείκτες εκροών και αποτελέσματος του Προγράμματος;
- Αν ο διαθέσιμος προϋπολογισμός των σχεδίων δράσης ήταν επαρκής για την υλοποίηση κάθε στρατηγικής;
- Ο ολοκληρωμένος χαρακτήρας των παρεμβάσεων των Στρατηγικών Χωρικής Ανάπτυξης διασφαλίζεται στο σύνολό του κατά την υλοποίηση;
- Πώς αντιμετωπίζονται ενδεχόμενα προβλήματα που προέκυψαν κατά το σχεδιασμό και την υλοποίηση της στρατηγικής;

3. Κύρια Ευρήματα

Από την ανάλυση των στοιχείων διερεύνησης, ανά ενότητα αξιολόγησης προέκυψαν τα παρακάτω ευρήματα.

α) Από την αξιολόγηση του ολοκληρωμένου χαρακτήρα των χωρικών παρεμβάσεων του ΕΠ, προέκυψαν τα εξής:

- Για τη Στρατηγική ΤΑΠΤοΚ, η συνολική συνάφεια των κριτηρίων επιλογής σε σχέση με τις παραμέτρους αξιολόγησης που εξυπηρετούνταν, εκτιμήθηκε στο 76%. Το ποσοστό θεωρείται υψηλό.
- Για τη ΣΒΑΑ Καλαμάτας, η συνολική συνάφεια των κριτηρίων επιλογής σε σχέση με τις παραμέτρους αξιολόγησης που εξυπηρετούνταν, εκτιμήθηκε στο 91%. Το ποσοστό θεωρείται πολύ υψηλό.

- Για τη ΣΒΑΑ Άργους – Ναυπλίου, η συνολική συνάφεια των κριτηρίων επιλογής σε σχέση με τις παραμέτρους αξιολόγησης που εξυπηρετούνταν, εκτιμήθηκε στο 89%. Το ποσοστό θεωρείται πολύ υψηλό.
 - Για την ΟΧΕ Μάνης, η συνολική συνάφεια των κριτηρίων επιλογής σε σχέση με τις παραμέτρους αξιολόγησης που εξυπηρετούνταν, ανέρχεται στο 80%. Το ποσοστό θεωρείται υψηλό.
- β) Από την αξιολόγηση της εδαφικής συνοχής (ΕΕ) σε σχέση με τα εργαλεία Χωρικής Ανάπτυξης, προέκυψε ότι η συνολική συνάφεια των χωρικών εργαλείων σε σχέση με τις εδαφικές προτεραιότητες που εξυπηρετούντο, ανέρχεται στο 85%. Το ποσοστό προκύπτει από το μέσο όρο των τιμών των πέντε (5) εδαφικών προτεραιοτήτων και θεωρείται υψηλό.
- γ) Από την αξιολόγηση της εδαφικής συνοχής (εθνικών & περιφερειακών σχεδίων) με τα εργαλεία Χωρικής Ανάπτυξης προέκυψε ότι η συνολική συνάφεια των χωρικών χρηματοδοτικών εργαλείων σε σχέση με τα χωροταξικά σχέδια, ανέρχεται στο 35%. Το ποσοστό προκύπτει από το μέσο όρο των τιμών των τεσσάρων (4) σχεδίων (εθνικών και περιφερειακού) και θεωρείται υψηλό.
- δ) Ως προς την αποτελεσματικότητα του ΕΠ Πελοποννήσου 2014-2020 σε σχέση με τις Ολοκληρωμένες Χωρικές Παρεμβάσεις (ΟΧΠ), προέκυψαν τα εξής:
- Η μέχρι κατά την διενέργεια της αξιολόγησης αποτελεσματικότητα υλοποίησης του οικονομικού αντικείμενου της **ΣΒΑΑ του Δήμου Καλαμάτας** χαρακτηρίζεται ως σχετικά **ικανοποιητική**, μιας και είχε ενεργοποιηθεί σε Προσκλήσεις το 75,3% των πόρων που είχαν αρχικά εγκριθεί ως εκχώρηση για την εφαρμογή της Στρατηγικής, και το επίπεδο των εντάξεων ανερχόταν στο 76,3% του Π/Υ των προσκλήσεων, κυρίως λόγω της ικανοποιητικής ενεργοποίησης του ΑΠ 3 και της υπερδέσμευσης προϋπολογισμού που δείχνουν οι εντάξεις στην Πρόσκληση ΒΑΑ1. Σημειώνεται, η μη ενεργοποίηση δράσεων που εντάσσονται στο ΑΠ 1. Εντοπίστηκε, όμως, σημαντική υστέρηση στο βαθμό συμβασιοποίησης των έργων και κατ' επέκταση στις κατηγορίες των πληρωμών και της απορρόφησης. Λαμβάνοντας υπόψη την προχωρημένη χρονικά φάση που βρίσκεται το πρόγραμμα και το έτος 2023, ως τελευταίο έτος ορόσημο για την περάτωση του φυσικού αντικείμενου των έργων, είναι αναγκαία η επιτάχυνση των ρυθμών υλοποίησης.
 - Η αποτελεσματικότητα υλοποίησης του οικονομικού αντικείμενου της **ΣΒΑΑ των Δήμων Άργους- Μυκηνών και Ναυπλιέων**, μέχρι το χρονικό σημείο αναφοράς άντλησης στοιχείων από το ΟΠΣ (22.07.2020) αξιολογείται ως **μη ικανοποιητική**, μιας και είχε ενεργοποιηθεί σε Προσκλήσεις μόλις το 61,8% των πόρων που είχαν αρχικά εγκριθεί ως εκχώρηση για την εφαρμογή της Στρατηγικής, και το επίπεδο των εντάξεων ανερχόταν στο 76,3% σε σχέση με τα ποσά των Προσκλήσεων, κυρίως λόγω της ικανοποιητικής ενεργοποίησης του ΑΠ 3 και της υπερδέσμευσης προϋπολογισμού που

δείχνουν οι εντάξεις στην Πρόσκληση ΒΑΑ5. Στο ίδιο πλαίσιο, τονίζεται ότι η ενεργοποίηση δράσεων αφορά μόνο στον έναν από τους τέσσερις Άξονες Προτεραιότητας, με συνέπεια να μην αντιμετωπίζεται το σύνολο των καταγεγραμμένων αναγκών της Στρατηγικής, ενώ από το αστικό δίπολο της ΣΒΑΑ, μόνο ο Δήμος Ναυπλίων εμφανίζεται ως δικαιούχος, με παράλληλη απουσία του Δήμου Άργους-Μυκηνών, στις μέχρι τώρα υλοποιούμενες δράσεις. Στην ίδια κατεύθυνση, διαφαίνονται σημαντικές καθυστερήσεις στο βαθμό συμβασιοποίησης των έργων και κατ' επέκταση στις κατηγορίες των πληρωμών και της απορρόφησης. Συνεπώς, προέκυψε επιτακτικά η ανάγκη επιτάχυνσης των ρυθμών υλοποίησης των Δράσεων, όπως και η ενδεχόμενη ωρίμανση και έκδοση νέων Προσκήσεων, ώστε να επιτευχθούν οι στρατηγικοί και οικονομικοί στόχοι της χωρικής παρέμβασης.

- Η αποτελεσματικότητα υλοποίησης του οικονομικού αντικείμενου της **Στρατηγικής «ΤΑΠΤΟΚ Αρκαδία 2020»** αξιολογήθηκε ως **αρκετά ικανοποιητική**. Είχαν αξιοποιηθεί το 90,1% του γενικού προϋπολογισμού εκχώρησης προς τη χωρική παρέμβαση (19.000.000€) σε Προσκήσεις, ενώ το επίπεδο των εντάξεων ανερχόταν στο 64,9% σε δημόσια δαπάνη. Οι κατηγορίες των Νομικών Δεσμεύσεων και Πληρωμών, έδειξαν αξιόλογη εξέλιξη (27,8% και 8,3% αντίστοιχα), η οποία οφειλόταν ωστόσο αποκλειστικά στην ενεργοποίηση των ΑΠ 2Α και 2Β του ΠΕΠ. Ως ιδιαίτερα θετικό στοιχείο αναφέρεται το γεγονός ότι είχε αξιοποιηθεί πληθώρα Επενδυτικών Προτεραιοτήτων, καλύπτοντας με αυτό τον τρόπο σημαντικό τμήμα των καταγεγραμμένων αναγκών στην ανάλυση της Στρατηγικής. Εντούτοις, με δεδομένη την προχωρημένη χρονικά φάση υλοποίησης του ΠΕΠ, καθίστατο αναγκαία η ενίσχυση των ρυθμών υλοποίησης των δράσεων, ώστε να αυξηθούν τα επίπεδα Νομικών Δεσμεύσεων και Πληρωμών, και να ικανοποιηθούν οι απαιτήσεις στόχευσης, τόσο στην αντιμετώπιση των τοπικών αναγκών, όσο και στην απορρόφηση των πόρων της Στρατηγικής.
- Η αποτελεσματικότητα υλοποίησης του οικονομικού αντικείμενου της **ΟΧΕ Μάνης**, μέχρι το χρονικό σημείο αναφοράς άντλησης στοιχείων από το ΟΠΣ (22.07.2020) αξιολογήθηκε ως **μη ικανοποιητική**. Ειδικότερα, μέχρι το χρονικό σημείο αναφοράς άντλησης στοιχείων (ΟΠΣ 22.07.2020), είχαν ενεργοποιηθεί μόλις το 52,4% σε Προσκήσεις του συνολικού προϋπολογισμού της χωρικής παρέμβασης (12.100.000€), οι οποίες συνδέονταν με τους τρεις από τους πέντε Ειδικούς Στόχους της Στρατηγικής, ενώ το σύνολο των Προσκήσεων είχαν εκδοθεί πρόσφατα και ως εκ τούτου δεν είχαν ενταχθεί και κατ' επέκταση δεν είχε προκύψει υλοποίηση έργων. Λαμβάνοντας υπόψη την προχωρημένη χρονικά φάση που βρίσκεται το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Πελοποννήσου και ότι το έτος 2023 είναι το τελευταίο έτος ορόσημο για την περάτωση των έργων, καθίστατο αναγκαία η επιτάχυνση των ρυθμών ενδεχόμενης ωρίμανσης επιπρόσθετων Δράσεων, για την απορρόφηση των υπόλοιπων πόρων, αλλά

και την εξυπηρέτηση της λογικής παρέμβασης για τους ΑΠ 1 και 2Α του ΠΕΠ.

ε) Ως προς την αποτελεσματικότητα οικονομικού αντικειμένου για τις Ολοκληρωμένες Χωρικές Παρεμβάσεις συγκεντρωτικά, διαπιστώθηκε ότι:

Η χωρική παρέμβαση που είχε καλύτερο βαθμό αποτελεσματικότητας ήταν η Στρατηγική ΤΑΠΤοΚ 'Αρκαδία 2020', ενώ αυτή με τον μικρότερο βαθμό ήταν η ΟΧΕ Μάνης, με δεδομένο ότι ο σχεδιασμός της και η έγκρισή της υστερεί από τις υπόλοιπες κατά 15 μήνες. Συνολικά, από τα 48.985.000€ που έχουν εκχωρηθεί από το ΠΕΠ στις τέσσερις εγκεκριμένες ολοκληρωμένες χωρικές παρεμβάσεις, είχε ενεργοποιηθεί το 72,6%, δηλαδή τα 35.555.000€, αποτελεσματικότητα που αξιολογείται ως ικανοποιητική. Σε επίπεδο εντάξεων ο βαθμός αποτελεσματικότητας ήταν στο 41,0%, δηλαδή είχαν ενταχθεί δράσεις στο ύψος των 20.058.315,03€ του εγκεκριμένου ποσού, επίδοση που αξιολογείται μερικώς ικανοποιητική σε όρους αποτελεσματικότητας. Η κατηγορία των νομικών δεσμεύσεων αντιστοιχούσε στο επίπεδο του 9,7%, ενώ η αποτελεσματικότητα για τις πληρωμές και το ποσοστό απορρόφησης δαπανών στις χωρικές παρεμβάσεις ανερχόταν μόλις στο 2,9%, δεδομένα που χαρακτηρίζονται ως μη ικανοποιητικά σε όρους αποτελεσματικότητας.

4. Συμπεράσματα & Συστάσεις

Τα βασικά συμπεράσματα της αξιολόγησης, ανά θεματικό αντικείμενο (ενότητα) αξιολόγησης, συνοπτικά, ήταν τα εξής:

- Ικανοποιητική κρίνεται η συνολική Στρατηγική της Περιφέρειας Πελοποννήσου για την Χωρική Ανάπτυξη, τόσο ως προς ολοκληρωμένο χαρακτήρα των ΟΧΠ, σε σχέση με την ενσωμάτωση της εδαφικής διάστασης στις διάφορες πολιτικές, όσο και ως προς τα κριτήρια επιλογής περιοχών παρέμβασης ανά εργαλείο Χωρικής Ανάπτυξης (ΟΧΕ, ΒΑΑ, ΤΑΠΤοΚ).
- Το σύνολο των αναγκών όλων των εγκεκριμένων Στρατηγικών Χωρικής Ανάπτυξης παρέμενε επίκαιρο, τόσο σε σχέση με τις προτεραιότητες της εδαφικής συνοχής, όσο και σε σχέση με τα χωροταξικά πλαίσια.
- Οι διαδικασίες διαβούλευσης στον σχεδιασμό των Ολοκληρωμένων Χωρικών Παρεμβάσεων, αξιολογούνται ως πολύ ικανοποιητικές σε όλες τις επιμέρους Στρατηγικές, ενώ μόνο δύο από τις τέσσερις εγκεκριμένες Στρατηγικές Χωρικής Ανάπτυξης (ΒΑΑ Άργους Μυκηνών και Ναυπλίων, ΤΑΠΤοΚ «Αρκαδία 2020»), προβλέπουν διαδικασίες διαρκούς/δυναμικής διαβούλευσης κατά τη διάρκεια υλοποίησης του προγράμματος. Τονίζεται, ωστόσο, ότι για το σύνολο των Στρατηγικών Χωρικής Ανάπτυξης, δεν διαπιστώθηκε να εμπεριέχονται

πρωτοβουλίες για την προώθηση της εμπλοκής όσο γίνεται περισσότερων κοινωνικών ομάδων κατά την εφαρμογή των Στρατηγικών.

- Ως προς την αποτελεσματικότητα της εφαρμογής των Στρατηγικών, διαπιστώθηκε ότι η χωρική παρέμβαση που είχε καλύτερο βαθμό αποτελεσματικότητας είναι η Στρατηγική ΤΑΠΤοΚ «Αρκαδία 2020», ενώ αυτή με τον μικρότερο βαθμό είναι η Στρατηγική ΟΧΕ Μάνης (λαμβάνοντας υπ' όψη ότι αυτή εγκρίθηκε 15 μήνες αργότερα από τις υπόλοιπες Στρατηγικές). Συνολικά, η αποτελεσματικότητα στο επίπεδο ενεργοποίησης (προσκλήσεις) των Στρατηγικών Χωρικής Ανάπτυξης χαρακτηρίζεται ως ικανοποιητική, ενώ ως προς την έναρξη υλοποίησης (εντάξεις) ως μερικώς ικανοποιητική. Αντίθετα, η αποτελεσματικότητα ως προς το επίπεδο υλοποίησης (συμβάσεις, πληρωμές) των Στρατηγικών ΧΑ, χαρακτηρίζεται ως μη ικανοποιητική.

Με βάση τις γενικότερες διαπιστώσεις από την υλοποίηση των Στρατηγικών Χωρικής Ανάπτυξης προτείνονται/συστήνονται οι ακόλουθες προσεγγίσεις :

- Αποτελεσματικότερη σύνδεση/συνέργεια των ΟΧΠ με το χωρικό σχεδιασμό, τόσο σε τομεακό, όσο και σε περιφερειακό / τοπικό επίπεδο. .
- Έγκαιρος σχεδιασμός των κατευθύνσεων για τις χωρικές στρατηγικές και την έγκρισή τους από την ΕΥΔ.
- Υποστήριξη των ΟΤΑ και τοπικών φορέων για την έγκαιρη ωρίμανση βασικών έργων των χωρικών στρατηγικών.
- Ενίσχυση της συνεχούς διαβούλευσης των χωρικών στρατηγικών κατά το σχεδιασμό και την υλοποίηση.
- Ενδυνάμωση των τοπικών φορέων, προκειμένου να αναλάβουν την αποτελεσματική διοίκηση και διαχείριση των χωρικών στρατηγικών.
- Επισημαίνεται η επιτακτική ανάγκη επιτάχυνσης των ρυθμών εφαρμογής των εν λόγω Στρατηγικών, είτε ως προς την ωρίμανση πρόσθετων Δράσεων, για την όσο το δυνατόν μεγαλύτερη απορρόφηση των διατιθέμενων πόρων και την αντιμετώπιση του συνόλου των αναγκών που έχουν τεκμηριωθεί στις επιμέρους χωρικές Στρατηγικές, είτε ως προς την ένταξη και συμβασιοποίηση των προγραμματιζόμενων έργων τους.

Συντομογραφίες

ΠΕΠ	Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα	ΒΑΑ	Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη
ΤΑΠΤοΚ	Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων	ΟΧΕ	Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις
ΠΑΑ	Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης	ΟΧΠ	Ολοκληρωμένων Χωρικών Παρεμβάσεων
ΕΠΑΛΘ	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αλιείας και Θάλασσας	ΕΥΔ	Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης
ΕΠ	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα	ΟΤΑ	Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης